

Greckie i łacińskie klasyczne nazwy roślin

dr n. hum. Beata Olędzka, adiunkt

Studium Języków Obcych, Warszawski Uniwersytet Medyczny

Kontynuując temat z poprzedniego numeru „Leku w Polsce” (7/2025), uporządkujemy współczesne łacińskie nazwy botaniczne według ich pochodzenia, dzieląc je na kilka kategorii. W tym numerze omówię jedną z nich. W przypadku wątpliwości w wymowie nazw łacińskich podano ją w nawiasach kwadratowych.

Dosyć dużą grupę nazw roślin zachowaną do naszych czasów stanowią klasyczne greckie i łacińskie nazwy zaczerpnięte z dzieł autorów antycznych, takich jak Hipokrates, Galen, Teofrast, Wergiliusz, Pliniusz *et alii*. Nazwy te są jednowyrazowe, bo jak pisałam w poprzednim numerze, dopiero Karol Linneusz (1707–1778) wprowadził nazwy dwuwyrazowe. Nie ma też pewności co do tego, że współcześnie nazwy te stosują się dokładnie do tych samych gatunków opisywanych w starożytnych dziełach.

Przykłady:

Abies „jodła”

Wygenerowane przez Chat GPT

<https://www.wlin.pl/las/atlas-drzew-i-krzewow/atlas-drzew/jodla-pospolita/>

Abies – nazwa pojawiająca się u Wergiliusza (70–19 p.n.e.), Plauta (250–184 p.n.e.) i Pliniusza Młodsze (61–113 n.e.) w znaczeniu „jodła i różne przedmioty z drzewa jodłowego”. Prawdopodobnie zawiera stary sanskrycki rdzeń *abh*, co znaczy „obfitość, być bujnym”, odnoszący się do wzrostu tego drzewa. Dzisiaj znanych jest przynajmniej 48 gatunków tego drzewa i nie wiemy dokładnie, który opisywali starożytni pisarze.

Quercus „dąb”

Wygenerowane przez Chat GPT

<https://www.wlin.pl/las/atlas-drzew-i-krzewow/atlas-drzew/dab-szyplukowy/>

Quercus [czyt.: kwercus] – nazwa spotykana m.in. u Lukrecjusza (99–55 p.n.e.) i Horacego (65–8 p.n.e.) w znaczeniu „dąb”, choć nazwą tą określano również „wieniec z liści dębowych, owoc dębu, naczynie z drzewa dębowego”. Gatunkiem typowym dla rodzaju dębów jest *Quercus ruber* – „dąb szypułkowy”. Tu raczej nie ma wątpliwości, że starożytnym pisarzom chodziło o to drzewo. Przymiotnik łaciński *robur* znaczy „drzewo dębowe, siła, moc”.

Sinapis „gorczyca”

<https://pl.wikipedia.org/wiki/Gorczyca>

pl.wikipedia.org/wiki/Gorczyca_biala#/media/Plik:Sinapis_alba_graines1.jpg

Sinapis – wyraz pochodzenia greckiego: σίναπι [czyt.: sinapi], także σίναπυ [czyt.: sinapy] i σίνηπι [czyt.: sinepi] w znaczeniu „gorczyca”. Łacińska wersja *sinapi*, *sinape* lub *sinapis* pojawia się u Warona (116–27 p.n.e.), Kolumelli (ok. 4 – ok. 70 n.e.) i Pliniusza Młodsze (61–113 n.e.). Najprawdopodobniej pisarze starożytni opisywali gatunek *Sinapis alba* – „gorczyca biała”.

Kolejne kategorie łacińskich nazw roślin opiszę w następnych numerach.

Pismienictwo:

1. Rejewski M., *Pochodzenie łacińskich nazw roślin polskich*, Warszawa 1996.
2. *Słownik grecko-polski* pod redakcją Zofii Abramowiczówny, T. I-IV, Warszawa 1958.
3. *Słownik łacińsko-polski* pod redakcją Mariana Plezi, T. I-V, Warszawa 1979.